

MÍSTO ÚVODNÍKU: UTVOŘME KRUH DOBRÉ VŮLE

Vždy měj na paměti, že se stavem světa můžeš něco udělat jen tehdy, změníš-li zcela své srdce, mysl a ducha. Jakmile si to uvědomíš, vezmeš na sebe zodpovědnost a něco pro to uděláš, nastanou změny, zpočátku malé, a pak se rozšíří, až nakonec zahrnou vše. Považ, jak je to úžasné a povzbudivé vědět, že můžeš pomoci napravit stav světa změnou ve svém nitru, a tak ovlivnit změny vnější. Požehnaní jsou ti, kteří jsou ochotni a otevření ke změnám, vidí potřebu změn a něco pro ně dělají, jsou jako kvasnice, bez nichž by těsto nevykynulo. Beze změny by vše stagnovalo a odumřelo. Měň se tedy a rozvíjej v opravdové radosti a díkůvzdání a buď vděčný, že tak můžeš činit. Začni s tím hned teď.

Eileen Caddyová, Otevírání dveří do nitra

Slova Eileen Caddyové nám připomínají, že velmi záleží na našem postoji, jak různé situace prožíváme, jak se stavíme k problémům a překážkám a konečně jak se stavíme ke svému životu jako celku. Autorka citovaných slov Eileen Caddyová je příkladem člověka, který našel řešení v těžkých životních situacích, kdy by si jiní i v mnohem snadnějších podmínkách dávno zoufali.

Otázka postoje je vždy otázkou vědomí lásky. Člověk si většinu omezení způsobuje sám sobě. Vždyť každý z nás je tu proto, aby originálním způsobem sehrál vlastní životní roli, drobnou či větší, ale vždy důležitou pro jeho vývoj a mající často námi netušený vliv na naše okolí. Často však žijeme omezováni vlastními překážkami zvyků, předsudků a pověr, které nám brání projevit to čím jsme.

Osobní příklad může přesvědčit další váhající o tom, že proměna myšlení, představ a zvyků pomáhá měnit srdce a je obohacením života, nejen našeho, ale pomáhá pozitivní proměně stavu světa.

Nezapomínejme na to při našich drobných úkolech každý den. Vždyť současný stav světa naši unitářskou naději a naši snahu o sebeproměnu tolik potřebuje. Proto utvořme kruh dobré vůle v našem nejbližším okolí a šířme ten kruh dál a dál.

S přáním všeho dobrého

Jarmila Plotěná

Carl Gustav Jung:

Obraz člověka a obraz Boha

R. 1937 byl Jung pozván na Yaleovu univerzitu, aby v rámci Terry Lectures doložil, jak k problému náboženství přispívá jeho škola psychologie. Byl proto nucen své původní německé pojednání „Psychologie náboženství“ přepracovat, aby byla srozumitelná studentům se zcela odlišnou mentalitou, neznalých fenomenologické metodiky. Vzájemnou komunikaci usnadnilo, že Jung přistupoval k psychologickým skutečnostem spíše z přírodovědeckého než filozofického hlediska. „Zabývám se tímto tématem z čistě empirického hlediska, tj. omezují se na pozorování fenoménů a zdržuji se metafyzických či filozofických úvah. Mým záměrem je umožnit poněkud nahlédnout do způsobu, jak se prakticky psychologie staví k náboženskému problému.“ (s. 12)

Ve shodě s původním významem termínu „religio“ Jung chápe náboženství jako pečlivé respektování a zachovávání určitých dynamických faktorů, jež jsou pojímány jako „mocnosti“: duchové, démoni, bohové, zákony, ideje nebo další mocné faktory natolik smysluplné, aby věřící člověk je zbožně uctíval a miloval. Jungovi plně vyhovoval název numinózum, který razil R. Otto. Chtěl po svých studentech, aby zaujímal ryze vědecký postoj, tj. neuznávali nárok kteréhokoliv vyznání na to, že „je jedinou a věčnou pravdou“.

Náboženství sice spekuluje o nesmrtelné duši, ale mívá málo laskavých slov pro skutečnou lidskou psýché, které by hrozilo zatracení, nebýt milosti Boží. Východiskem pro její poznání byla lékařská praxe, kdy se setkával nejen s duševně nemocnými, ale i s tzv. normálními lidmi. Shledal, že komplexy, chorobné představy, jsou pro psýché stejně zhoubné jako maligní nádory na somatické úrovni. Jung dále rozpoznal, k jakým změnám charakteru dochází v důsledku indoktrinace, invaze

ničivých kolektivních sil, takže „jemná a rozumná bytost se může proměnit ve zběsilce nebo v divoké zvíře“ (s. 25).

Jung naříká nad předsudky vůči snům, poplatný technovědě, jejíž úžasný rozmach je bohužel doprovázen úpadkem moudrosti a introspekce. Snaží se sny rehabilitovat a dovolává se starých mistrů a duchovních vůdců, mnichů, kteří se studiem snů zabývali. Freudovy interpretace snů odmítá a dovolává se raději Talmudu, který prohlašuje, že sen je svým vlastním výkladem. „Beru sen jako to, co je“, říká Jung, „sen je přírodní událostí a není žádný zjevný důvod k domněnce, že je nějakým lstivým vynálezem určený k tomu, aby nás klamal.“ (s. 42)

Kazuistiku Jung uvádí pod titulem „Dogma a přirozené symboly“. Symbol ohně s významem „života“ zapadá do rámce snu, že plnost života je jediným legitimním zdrojem náboženství. Ve snech pacientů je Nestvořené božství obklopeno čtyřmi ohnivými pyramidami. Tato kvaternita se vyskytuje v koptské gnózi a v křesťanské ikonografii a mystické spekulaci až do 18. století.

Termín archetyp pro označení předvědomých, prapůvodních idejí není Jungův vynález, jak tvrdí někteří odpůrci analytické psychologie, nýbrž jako „archetypus“ jej používal Cicero, Plinius a jiní. Jako filozofický pojem se objevuje v Corpus hermeticum. V psychologii pojem použil A. Bastian, Nietzsche, Hubert, Maus a Lévy-Bruhl.

Numinózní charakter kvaternity je doložen 71× ze souboru 400 snů. (s. 75) Čtyřka symbolizuje části kvality a aspekty jednoty. Kvaternita je znázorněním Boha, jenž se projevuje ve svém stvoření: ve snech moderních lidí znamená něco podobného – totiž boha v nitru. (s. 81) Trojice má výlučně mužský charakter. Avšak nevědomí ji přeměňuje v kvaternitu tím, že přidává somaton země či těla, ženský prvek je symbolizovaný Pannou: ona byla chápána jako matrix, Mater Dei (Matka Boží), právě tak jako země, rovněž jako Matka Boží. (s. 86)

Poslední přednáška Terryho cyklu má titul „Historie a psychologie přirozeného symbolu“ (s. 87 – 141), se týká interpretace kruhu, rozšířeného na buddhistickou mandalu. Podle Junga jsme dospěli k lepšímu pochopení struktury lidského charakteru: „Zprvu žili bohové v nadlidské moci a kráse na vrcholu zasněžených hor... Později se spojili v jednoho Boha, a pak se tento Bůh stal člověkem... I tento bohočlověk sestoupil ze svého trůnu a rozplynul se v obyčejném člověku. Jeho místo

je prázdné. Moderní člověk potom však trpí pýchou (hybris)... Klamně si představuje, že obsáhl (celou) svou duši.“ (s. 112) Dospívá k bludu a absurdnímu klamu, že intelekt (rozum), vyplňuje celou psýché. Ve skutečnosti psýché je matkou, subjektem, ba dokonce i možností samého vědomí. „Přesahuje hranice vědomí natolik, že ji lze srovnávat s ostrovem v oceánu.“ (s 113)

Zatímco církve chápe život Ježíše Krista jednak jako historický fakt, jednak jako věčně existující mystérium, Jung upřesňuje toto dvojí chápání následovně: „Kristus žil konkrétní, osobní a jedinečný život, který má zároveň... archetypický charakter.“ Je takřka nemožné vyloupnout z evangelií individuální život Jehošui zbavený mýtu, protože už tam jsou legenda a mýtus spojeny v jeden celek, který právě vytváří smysl evangelií. Kristus sám je prototypem umírajícího a proměňujícího se Boha. Kristus stále umírá, tak jako se stále rodí: psychický život archetypu je nadčasový. Zmrtvýchvstalého spatří jen nemnozí, což znamená, že rozpoznání proměněné hodnoty provázejí velké potíže.

Závěrem třetí Terry Lecture Jung vyslovuje hypotézu, kterou přesvědčivěji dokládá až Pearlsova tvarová psychologie (Gestalt): po staletí oficiální křesťanství bojovalo s gnózí, která byla téměř vymýcena, ale ve středověku se znovu objevila pod maskou alchymie. Blahoslunným racionalistům Jung stroze odpovídá: „Náboženská zkušenost je absolutní, nelze o ní disputovat. Je lhostejné, co si o ní myslí svět; ten, kdo ji má, vlastní obrovský poklad něčeho, co se mu stalo zdrojem života, smyslu a krásy... Má pistis (víru a důvěru) a pokoj a mír... Cožpak existuje nějaká lepší pravda o posledních věcech než ta, jež pomáhá člověku žít? To je důvod, proč si tak pečlivě všímá symbolů, které vytváří nevědomí. Ony jsou to jediné, jež je sto přesvědčit kritického ducha moderního člověka.“ (s. 135)

Symbol proměny ve mši. (s. 145 – 247)

Za mimořádně důležité pro rozšíření povědomí o kultuře považuji překlad interpretace mše, o níž neteologičtí studenti nevědí téměř nic a i lidé, označovaní jako inteligenti, mívají mlhavou představu. Přitom mše je tak životaschopný jev, že si zasluhuje naši pozornost ze širšího než fenomenologického hlediska.

„Mše je dosud živé mystérium, jehož počátky sahají do raně křesťanské doby.“ Tak jako v antických mystériích i v menšinové víře křesťanství byl konvertita několik let uváděn do inicializačních obřadů, které vyvrcholily svátostmi křtu a eucharistií.

Jungovo pojednání má 4 části. Úvod obsahuje novozákonní prameny ke mši a jejich zhodnocení. Druhá kapitola pojednává o průběhu rituálního úkonu: obětování chleba, příprava kalicha a jeho pozdvihování, o okuřování obětních darů a průvodních smírných modlitbách. Pro srovnávací vědu náboženství jsou nejdůležitější fakta 3. kapitoly: antické a mimokřesťanské paralely jako aztécký ritus teoquale – pojídání boha, který se znovu vynořil v psychedelickém hnutí v USA. Ve 4. kapitole Jung podává psychologický výklad oběti a proměňování, kde se úzkostlivě varuje hodnocení obsahu víry. Církevní pojetí mše pragmaticky vychází z předpokladu, že řadový věřící neví, oč jde a „proto musí být mystériem uchvácen“.
Krása kultovního jednání je nutnou rekvizitou, neboť člověk (by) nesloužil Bohu správně, jestliže (by) mu nesloužil také v kráse.“ (s 210) Obětované substance chléb a víno jsou „symbolem lidského života a lidské osobnosti“ – jsou kulturními produkty tam, kde se pěstuje obilí a víno, panuje civilizovaný svět, tam kde půda není vzdělávána, vládne nekulturnost kočovníků a lovců.

Křesťanství po zdráhání udělalo z mystéria veřejnou záležitost: po vyhnání hříchů a lítosti nad nimi se dostala jednotlivci příležitost účastenstvím na mši uvědomit si vlastní proměnu.

Odpověď na Joba. (s 275 – 425)

„Fyzičnost“ není jediným kritériem pravdy. „Existují totiž i duševní pravdy, které se fyzicky nedají ani vysvětlit, ani dokázat, ani popřít.“ (s 278) Podobně je to s náboženskými výpověďmi. Zázraky jsou jen náhražkou za nepochopenou skutečnost ducha. „Smysl a duch Kristův je pro nás přítomen a je nám přístupný a srozumitelný i bez zázraků.“ Ačkoli se celá sféra náboženských představ skládá z antropomorfních obrazů, nesmíme zapomínat, že spočívají na numinózních archetypech. Komplexy mytologických představ archetypů se vynořují z hlubin kolektivního nevědomí. Řídí se svými vlastními zákony a musíme s nimi zacházet jako se subjekty, přiznávat jim spontaneitu a záměrnost.

Autor tak monumentálního díla, bez něhož by nevznikla transpersonální psychologie, končí pokorným a skromným vyznáním: „Nepíši jako učenec (který nejsem) obírající se písmem svatým, ale jako laik a lékař, kterému bylo dovoleno nahlédnout hluboko do duševního života mnoha lidí. To, co vyjadřuji, je sice především můj osobní názor, ale vím, že zároveň hovořím také jménem mnohých, jimž se vedlo podobně jako mně.“ (s. 283)

Švýcarští vydavatelé Výboru z Jungova díla dali třem nejdůležitějším pracem z oboru psychologie náboženství vhodný název *Obraz člověka a obraz Boha*. (sv. IV) Další práce vyjdou v 11. svazku pod titulem *K psychologii západního a východního náboženství*. Závěrem nutno dodat, že pozitivní zájem o náboženství jakožto základní atribut lidské psyché se prolíná celým jeho dílem.

Svým vertikálním rozměrem se zásadně odlišuje od Freudovy povrchnější psychoanalytické školy. Jung je mezi lékaři zjev naprosto ojedinělý, který nepodleh ani medicínské indoktrinaci, ani duchu své doby, ztělesněném antiklerikálním racionalismem a scientismem. Svým odvrhnutím redukcionistických přístupů se jeví jako průkopník nového paradigmatu. S příchodem nového tisíciletí význam jeho díla ještě vzrostl. Pokud Jung vyjadřoval své osobní stanovisko, nikdy se netajil, že je náboženský člověk a křesťan.

Málokterého odpůrce marx-leninisté tak viscerálně nenáviděli jako C. G. Junga. Aby zdůvodnili, proč jeho dílo dávali do klatby, pošpinili jej blátem o údajných sympatiích k nacismu, člověka, který se stavěl na odpor komunistické expanzi a r. 1952 na přebal 1. vydání *Odpovědi na Joba* napsal: „Lež, bezpráví, otroctví a masové vraždění zaplavilo nejen velkou část Evropy, ale ovládá dosud stále velké části země.“

Jak přijme česká vzdělaná veřejnost tento IV. Svazek se třemi pracemi, z nichž čtenářsky nejpřístupnější je jen *Psychologie náboženství*? Během 50 let živoření v ateistických totalitách se ztratil kontakt s náboženskou zkušeností. Považuji je spíše za protilek a v éře konzumace duchovních náhražek tzv. esoterik má potenciál přispět, aby vnímavější člověk nabyl pochopení živého a žitého náboženství, nejvýznamnější stránky života.

Zdá se, že vydavatelé, kteří IV. svazku věnovali mimořádnou péči, zvolili únosnou formu vysvětlivek k faktům či termínům, jež nejsou čtenáři známé. V době, kdy tolik

nakladatelství tuto mravenčí práci opomíjí, buďme týmu vydavatelů dvojnásob
vděčni, že odvedli tak dobrou práci.

Připravil PhDr. Boris Merhaut

Jiří Feldstein:

ŽIVOT JE KRÁSNÝ

(26. 10. 1940)

My mladí chceme ušlechtilé žít

a rozdat lidem srdce své,

chceme upřímnými lidmi být

a věnovat se práci radostné.

Chceme žít život plný radosti,

na který září sluneční jas,

chceme žít stále v mladosti

uprostřed lásky a vznešených krás.

Jdeme kupředu, stále dál a dál,

hledíme přes dalekou zem,

a na ty, kdož stojí opodál,

do širého světa zavolat chcem:

sbor:

Život je krásný – když plný lásky je.

Život je plodný – když člověk pracuje.

Život je lehký – když silný je tvůj duch.

Život je tvůrčí – když tvoří s tebou Bůh.

Památce Jiřího Feldsteina - zahynul v koncentračním táboře.

NÁBOŽENSTVÍ TŘETÍHO TISÍCILETÍ

Náboženství či lépe řečeno, víra třetího tisíciletí se nemůže opírat o spory, zda ke zprostředkování vztahu mezi občanem a Bohem je nutný celibát, respektive o snahy nalézt v nesmírně záslužné činnosti Matky Terezy nějaký ten „zázrak“, který by umožnil její blahořečení. Zázraky totiž nikdy nebyly, nejsou a nebudou – jen soudobé lidstvo ještě nepoznalo všechny zákonitosti Světa a Vesmíru.

Víra třetího tisíciletí bude muset vycházet z obdivu a vážnosti k nesmírně dokonalému Tvůrčímu Principu, který nikoli jednorázově „stvořil“, ale neustále utváří v rámci bezčasových zákonitostí všechny jevy realizující se v makro- i mikrokosmu i v životním dění.

Tato víra bude muset překonat pojetí „stvoření“ jen této Země a rozumem obdařeného tvora Žijícího jen na ní a rozšířit pojetí Boha (bez ohledu na to, jak jej kdo nazývá), jako Tvořitele, snad i na ještě rozsáhlejší oblast Vesmíru, než je v současné době lidstvem poznávaný náš, miliardy let existující a miliardy světelných let zaujímající, čtyřrozměrný časoprostor, v němž je Země jen práškem a existence člověka na ní pouhou vteřinou v jeho vývoji a dění.

Ing. Rostislav Havránek

Patrick O' Neill:

NEJNESNADNĚJŠÍ AKT LÁSKY - ODPOUŠTĚNÍ

Uvádíme podstatné myšlenky článku hlavního duchovního Prvního unitářského sboru ve Wilmingtonu, stát Delaware, který vyšel v časopisu Quest č. 9 str. 2 – 3.

V hustě obydleném předměstí, kde jsem strávil své dětství, žilo mnoho zajímavých lidí, které jsem měl možnost potkávat a pozorovat. Jednou z nejpozoruhodnějších osobností byla starší paní, francouzská emigrantka se silným francouzským přízvukem. Učila mou sestru hrát na piáno. Ona i její manžel byli velmi tiší a spořádaní sousedé. A také velmi tolerantní. Vždyť bydleli v těsném sousedství s mnohočlennou rodinou O' Neillů, jejichž sedm dětí ve dne v noci nesmírně hlučelo.

Vzpomínám na velmi důležité setkání s paní Boutellonovou. Byl jsem tehdy velmi malý, asi jsem chodil do první třídy, když mne jednou starší žáci napadli, zbili a zabořili mou hlavu do sněhu. Otřesen jsem tam seděl a slzy mi tekly po tváři. Paní Boutellonová, která to vše viděla, přistoupila ke mně, otřela mi obličej od sněhu a slz a vzala mě do své kuchyně, kde mi dala šálek horkého kakaa a hovořila ke mně oním francouzským přízvukem.

„Zlobíš se nyní na ty chlapce, kteří ti ublížili, Patricku, a to je přirozené. Ale nyní na to musíš zapomenout. Dnešní den ti dá jiné zkušenosti.“

Teprve po mnoha letech, kdy již paní a pán Boutellonovi nežili a kdy se má maminka o nich zmínila, řekl jsem jí o své zkušenosti z dětství a co mi paní Boutellonová řekla. Maminka na to pravila: „To byla celá ona. Snad víš anebo nevíš, ona i její manžel přežili nacistický vyhlazovací koncentrační tábor.“

To jsem nevěděl, ale nyní mi to osvětlilo slova paní Boutellonové: „Dnešní den ti dá jiné zkušenosti.“ To řekla žena, která přežila vyhlazovací koncentrák. „Navzdory tomu, že jsme byli zraněni a poníženi, má tento den pro nás nové zkušenosti.“ Krom zloby, kterou chceme nést ve svých srdcích za všechna způsobená příkoří – má nám tento den přinést nové zkušenosti. Jestliže jste ochotni vzdát se zloby a odpustit a zapomenout na to, co se stalo v minulosti – má tento den pro vás novou zkušenost. To jsem slyšel od někoho, kdo něco věděl o bolesti, utrpení a nespravedlnosti.

Odpuštění není snadné. Je nesnadné odpouštět. Je obtížné je dávat a je obtížné je přijímat. Ba dokonce je těžké o tom i mluvit. Odpouštění je těžkou záležitostí. Je to práce duše na její nejvyšší úrovni.

Autor článku si uvědomuje jak těžké je odpouštět a cituje psychologa, který se o odpouštění vyjádřil takto:

„Odpouštění je prevencí k tomu, aby bolesti minulosti neničily radost přítomnosti a nenarušovaly příslib budoucnosti.“

Jestliže existuje nepochopení pravého smyslu odpouštění, pak je to tím, že většina z nás si myslí, že odpouštěním něco dáváme těm druhým, těm, co nám ublížili, ať už to uznají nebo neuznají.

Odpuštění je především pro nás samé darem. Týká se nás samých. Je to akt zbavení se bolesti minulosti, která by mohla ohrozit naši budoucnost.

Paní Boutellonová nosila vždy dlouhé rukávy. Jednoho dne však moje sestra, když seděly vedle sebe u piána, spatřila na její odhrnuté ruce tetování. Bylo to identifikační číslo

z koncentračního tábora. Když se má sestra nevině zeptala co to je, paní Boutellonová jí vlídně odpověděla, že toto číslo reprezentuje její minulou identitu coby vězně koncentračního tábora a že ho nyní zakrývá ne proto že by se za to styděla, ale že to již není její současná identita. Nebyla to již její přítomnost a nebude to již ani její budoucnost. Odpoutala se již od své minulosti oběti nacismu. Její budoucnost musela být jiná.

Ale odpuštění není zapomnění. Neznamená to popření minulých bolestí. znamená to úmyslné odpoutání se od místa utrpení, odpoutání se od minulé bolesti, kterou zanecháváme v minulosti, abychom získali nezadlužené dary budoucího růstu. Ne každý to dokáže. Je to tragedií těch lidí, kteří nikdy si nedokázali dopřát tento dar odpuštění. Někomu to trvá roky, než na to přijde. Odpuštění není popření skutečnosti minulého utrpení. Odpuštění znamená, že již nejsme připoutáni k místu minulého utrpení.

Když velcí proroci a duchovní učitelé hovoří o lidském srdci, jejich učení začíná a končí lekce o lásce a o velké a mocné síle odpuštění. „Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům!“ mám za to, že by se svět značně zlepšil, kdyby se v kostelích věnovalo méně času pokání ale více času odpouštění.

Autor článku o odpouštění uvádí zajímavou pasáž z knihy „Jak odpouštět, když nevíte jak“. Vypráví zde, jak správci afrického národního parku chytají opice. Správce vezme krabici z plexiskla, která má na jedné straně malý otvor a vloží do ní čerstvý banán. Krabici položí pod strom, na kterém je několik opic a vzdálí se. Je nesporné, že některá z opic je zvědavá, co asi v té krabici je a sleze ze stromu. Když uvidí banán, vloží ruku do otvoru a uchopí banán. Když ale chce ruku protáhnout zpět skrze malý otvor, tak se jí to nepodaří, protože sevřená pěst je širší než otvor. Opice začne skákat a vřeštět, ale banán nepustí. Tu se objeví správce parku a opici, která se nechce vzdát banánu prostě chytí.

Autor klade otázku – co měla opice udělat, aby nebyla chycena? Měla pustit banán, pak by ruku protáhla hladce ven!

Naučit se jak otevírat zaťaté pěsti, které byly sevřeny v zuřivosti či ve zlobě určitou dobu není lehké. Máme mnoho nesprávných názorů o tom, co je odpouštění a jak funguje. Odpouštění není zapomínání. Není ani tolerancí zla, ani popření minulé bolesti. Odpouštění jednoduše znamená, že se těmi minulými věcmi nebudeme zabývat. Že nedovolíme, abychom byli natrvalo připoutáni k onomu místu v minulosti, kdy jsme zažili něco nepříjemného a od kterého se mnoho lidí nedovede odpoutat.

Pamatujme si: tento den má pro nás mnoho jiných zážitků jak nám to připomněla ona stará francouzská dáma. Autor ještě připojil poznámku: „Doufám, že to sdělíte dál.“

Přeložil M. Mikota

DVA ASPEKTY ČÍNSKÉ MOUDROSTI

V prvním století našeho letopočtu, kdy se dostal do Číny buddhismus, setkal se zde s kulturou starší než dva tisíce let. V této zemi dosáhlo filozofické myšlení vrcholu již koncem období Čou (tj. asi 500 – 221 př. Kr.), ve zlatém věku filozofie a od těch dob se zde filozofie těšila veliké vážnosti.

Od počátku měla dva doplňující se aspekty. Protože Číňané jsou lidé praktičtí s vysoce vyvinutým společenským vědomím, všechny jejich filozofické školy se tak či onak týkaly života společnosti, lidských vztahů, morálních hodnot a vlády. Toto je však pouze jeden aspekt čínského myšlení. Doplňuje ho to, co odpovídá mystické stránce čínské povahy, tj. požadavek, aby nejvyšším cílem filozofie bylo překonání světa společnosti a každodenního života a dosažení vyšší úrovně vědomí. Je to úroveň mudrce, dokonalého, čínského ideálu osvíceného člověka, který dosáhl mystické jednoty s vesmírem.

Avšak čínský mudrc nesetrvává jen v této nejvyšší duchovní úrovni, ale zajímá se také o světské záležitosti. Sjednocuje v sobě dvě vzájemně se doplňující stránky lidské povahy - intuitivní moudrost a praktické poznání; rozjímání a společenskou činnost, které Číňané spojili s představou mudrce a krále. Podle slov Čuang-c' „se plně realizovaní lidé svým klidem stávají mudrci a svou aktivitou králi.“

V 6. století př. Kr. se tyto dvě stránky čínské filozofie vyvinuly ve dvě odlišné filozofické školy: konfucianismus a taoismus. Prvá je filozofií organizace společnosti, zdravého rozumu a praktického poznání. Dal čínské společnosti vzdělávací systém a přísná společenská pravidla. Jedním z jeho hlavních cílů bylo vytvoření etické základny čínské rodiny s rituálem uctívání předků. Na druhé straně taoismus se věnoval především pozorování přírody a objevování její Cesty (čili Tao). Dle taoistů člověk dosáhne svobody tehdy, když dodržuje přírodní zákony, jestliže jedná spontánně a důvěřuje svému intuitivnímu poznání. Tyto dva aspekty představují dva protikladné směry, dva póly čínské filozofie, ale v Číně se vždy považovaly za póly jedné a téže lidské povahy, které se vzájemně doplňují. konfucianismus obyčejně hrál důležitou roli při výchově dětí, taoismus většinou pěstovali starší lidé, aby znovu získali a rozvinuli svoji přirozenost.

V jedenáctém a dvanáctém století se neokonfuciánská škola pokusila o syntézu konfucianismu, buddhismu a taoismu. Vyvrcholením těchto snah je filozofie jednoho z největších čínských myslitelů Ču-si, u něhož se snoubí konfuciánská vzdělanost s hlubokým pochopením buddhismu a taoismu a který do své syntézy začlenil prvky ze všech tří tradic.

Konfucianismus odvozuje svoje pojmenování od Kchung-fu-čchi, čili Konfucia, velmi slavného učitele se spoustou žáků, který za hlavní své poslání považoval odevzdat svým pokračovatelům staré kulturní dědictví. Překročil však rámec pouhé interpretace a tradiční myšlenky upravoval podle vlastních morálních zásad. Jeho učení má základ v tzv. Šesti klasických knihách starých textů o filozofickém myšlení, rituálech, poezii, hudbě a historii,

představujících duchovní a kulturní dědictví svatých mudrců čínské minulosti. Čínská tradice spojuje Konfucia se všemi těmito díly jako autora, komentátora nebo editora. Podle moderního vědeckého výzkumu nebyl komentátorem ba ani editorem žádné z klasických knih. Jeho myšlenky se staly známými prostřednictvím Lun-ju čili Konfuciánských zlomků, sbírky aforismů, sestavených některým z jeho žáků.

Zakladatelem taoismu je Lao-c', doslova „Starý mistr“, který byl dle tradice starším Konfuciovým současníkem. Říká se o něm, že je autorem drobné knížečky aforismů, pokládané za hlavní taoistický svatý spis. V Číně ji nazývají většinou Lao-c' a Západ ji zná více pod názvem Tao te ťing - „Klasická kniha o cestě a moci“. Tento název však dostala později. Někteří ji považují za nejkrásnější a nejpronikavější dílo v čínském jazyce.

Druhou známou taoistickou knihou je Čuang-c'. Je o hodně rozsáhlejší než „Klasická kniha“ a o jejím autorovi Čuang-c' se praví, že žil asi dvě stě let po Lao-c'. Podle dnešních badatelů ani jednu ani druhou knihu není možno považovat za dílo jediného autora, ale dříve za sbírky taoistických spisů sestavené více osobami a v různých obdobích. Konfuciánské zlomky a Tao te ťing jsou sepsané hutným, bodrým sugestivním stylem, typickým pro čínské myšlení. Čínská mysl se neoddávala logickému abstraktnímu myšlení, proto je jazyk značně odlišný od kteréhokoliv ze západních jazyků. Více jeho slov se dá použít jako podstatné jméno, přídavné jméno, nebo sloveso a jejich pořadí určoval více citový obsah věty než gramatická pravidla. Klasické čínské slovo se velmi liší od abstraktního znaku stojícího za jasně vymezeným pojmem. Byl to dříve jakýsi zvukový symbol, který poskytoval myslí mnoho malebných obrazů a citů. Cílem řečníka bylo více zapůsobit na posluchače a ovlivnit ho, než vyjádřit nějakou intelektuální myšlenku.

Protože se čínský filozof vyjadřoval jazykem, který se nádherně hodil k jejich způsobu myšlení, to co napsal nebo řekl, mohlo být krátké, stručné a přece bohaté na sugestivní obrazy. Samozřejmě, že překlady se velmi ztrácí z této obraznosti. Například překlad věty z Tao te ťing může postihnout jen malou část z bohatství myšlenek originálu, už proto překlady různých autorů vypadají jako úplně odlišné texty. Abychom odhalili původní bohatství Lao-c' a Konfuciánských zlomků, třeba zkombinovat veškeré již vzniklé překlady s mnoha dalšími, které ještě někde vzniknou.

Číňané, podobně jako Indové věřili, že existuje nejvyšší skutečnost tvořící základ všech věcí a událostí, které pozorujeme a prožíváme a sjednocuje všechno. Jestliže existují tři označení – „úplný“, „všeobjímající“ a „celek“, pak tyto tři slova jsou sice různá, ale skutečnost, kterou v nich nalézáme, je jedna a ta samá, vztahuje se k Jedinému.

Tuto skutečnost nazývali Tao, což původně znamenalo „Cesta“. Ve svém původním významu kosmickém je Tao nejvyšší nedělitelnou a nevyjádřitelnou skutečností a jako takové je ekvivalentní s hinduistickým Brahma. Tao je kosmickým procesem, na kterém se podílejí všechny věci; svět se chápe jako neustálé plynutí a změna.

Chuai-nan-c', filozof ze druhého století říká: „Kdo se přizpůsobí dráze Tao, která sleduje přirozené procesy nebe a země, zjistí, že je možné lehce si poradit s celým světem.“

Základní charakteristikou Tao je cyklická povaha neustálého pohybu a změny. „Navrácení se je pohybem Tao“, říká Lao-c' a „jít dál je tolik co vracet se.“ To znamená, že

všechny vývoj v přírodě, ve fyzikálním světě a právě tak i v lidských vztazích a příbězích vykazují cyklické změny přicházení a odcházení, rozpínání a smršťování. Tuto představu potvrzovaly taoistům pohyby Slunce a Měsíce a změny ročních období. Změnu chápali jako životní pravidlo. Číňané říkají, že když se situace vyhrtí až do krajnosti, musí se obrátit a dospět ke svému protikladu. Již jako pevné přesvědčení jim dodávalo toto pravidla sílu a vytrvalost a nesmírnou trpělivost v těžkých časech. Přivedlo je k nauce o střední cestě, kterou vyznávají taoisté i konfucionisté. Mudrc, říká Lao-c', se vyhýbá požívačnosti, výstřednosti a bezuzdnosti.

Tato nauka říká, že lepší je mít málo než velmi mnoho, lepší je nechat věci nedodělané než je přehnat. Takhle se sice může zdát, že to člověk nedotáhne daleko, ale je si jistý, že jde správným směrem. Člověk, který se chce dostat stále více na Východ, skončí na opačné straně, ten, kdo hromadí stále větší bohatství, skončí nakonec jako chudák. Výmluvnou ilustrací takovéto čínské moudrosti je dnešní konzumní společnost. Ustavičně se snaží zvyšovat životní standart svých členů a tím vlastně všem svým členům snižuje kvalitu života.

Myšlenky o cyklických modelech pohybu Tao dostaly konečnou podobu zavedením polárních protikladů (polarit) jin a jang. Jsou to dva póly, které limitují cykly změny: „Když jang dosáhne vrcholu, ustoupí jinu, když jin dosáhne vrcholu, ustoupí jangu.“

Podle čínských představ všechny projevy Tao vznikají z dynamické souhry těchto dvou protichůdných sil. Tato myšlenka se opírá o velmi staré poznání a na symbolismu jinu a jangu pracovalo mnoho generací, než se stal základem čínského myšlení. Slova „jin“ a „jang“ původně označovala temnou a slunečnou stranu hory. Odpovídá tomu i citát z Knihy proměn: „To, co umožňuje tu tmou, tu světlo, je Tao.“

Dynamická povaha jinu a jangu se znázorňuje známým modelem – monádou, nazývanou také tai či cuan, nebo diagram nejvyšší krajnosti. (Dvě tečky v diagramu symbolizují myšlenku, že vždy jedna ze dvou sil dosahuje svůj vrchol a každá už obsahuje zárodek svého protikladu (život, smrt...)).

Nedůvěra ve smyslové vnímání a logické myšlení je v taoismu silnější než v ostatních školách východní filozofie. Je založená na skálopevném přesvědčení, že lidský intelekt nikdy nemůže Tao pochopit.

Dle slov mudrce Čuang-c': „Ani nejrozsáhlejší vědomosti ho nemusí obsahovat; ani logické myšlení nepřivede lidi k tomu, aby ho poznali. Mudrci jsou proti oběma těmto metodám.“ Kniha od Čuang-c' je plná pasáží odrážejících pohrdání taoistů logickým myšlením a argumentací. Autor říká: „Pes se nepovažuje za dobrého, že dobře štěká a člověk se nepovažuje za moudrého proto, že rozumně hovoří... Polemika je důkazem toho, že jasně nevidíme.“

Logické zdůvodňování spolu se společenskou etikou a zákony morálky považovali taoisté za součást umělého světa vytvořeného člověkem. O tento svět se nezajímali, ale zcela se soustředili na pozorování přírody, aby mohli rozlišit charakteristické znaky Tao. Jejich postoj byl v podstatě vědecký a pouze jejich nedůvěra v analytickou metodu jim znemožnila vytvořit skutečné vědecké teorie. Avšak pozorné sledování přírody spolu se

silnou mystickou intuicí přivedlo taoistické mudrce k hlubokému nazírání na skutečnost, které potvrzují i dnešní vědecké teorie.

Jeden z nejdůležitějších vhladů taoistů bylo uvědomění, poznání, že podstatným znakem přírody je transformace a změna (nestálost). Čuang-c': „V transformaci a růstu všech věcí má každý pupenec svou pravou podobu. V tom spočívá jejich postupné dozrávání i rozklad, ustavičné plynutí.“

Taoisté chápali všechny změny v přírodě jako projevy dynamické souhry polárních protikladů jin a jang. Tak dospěli k přesvědčení, že každý pár protikladů tvoří polární vztah, v němž je každý z těchto dvou pólů spojený s tím druhým. Pro západní myšlení je nesnadné přijmout představu o jednotě všech protikladů. Nejparadoxnější se nám jeví, že zkušenosti a hodnoty, o nichž jsme byli přesvědčeni, že jsou protikladné by měly být ve skutečnosti aspekty téže věci. Avšak v Orientě se pro cestu osvícení považovalo vždy za hlavní dostat se nad protiklady. V Číně tento polární vztah veškerých protikladů tvoří základ taoistického myšlení.

Jak praví Čuang-c': „»Toto« je i »to«. »To« je i »toto«. To, že »to« a »toto« přestává být protikladem, je samou podstatou Tao. Jen tato podstata, jakási osa je středem kruhu, odpovídajícímu nekonečným změnám.“

Z představy, že pohyb Tao jsou nepřetržité souhry mezi protikladnými jevy odvodili taoisté dvě základní pravidla lidského chování: Když chcete něčeho dosáhnout, říkali, měli byste vždy začít s tím, co je tomu protikladné. Lao-c' říká: „Aby člověk něco oslabil, měl by to nejprve posílit, aby vzal, jistě nejprve dá, tomu se říká hluboká moudrost.“

A na druhé straně vždy, když si chcete něco udržet, měli byste s tím přijmout i něco z jeho protikladu:

„Buď skloněný a zůstaneš rovný.

Buď prázdný a zůstaneš plný.

Buď unavený a zůstaneš čerstvý.“

Takhle žije mudrc, který dosáhl vhladu, díky němuž vidí relativno všeho, iluzívnost a polární vztah všech protikladů (pouze dva konce téže hole). Tyto protiklady představují v klasické podobě dobro a zlo. Taoistický mudrc si uvědomuje relativnost dobrého a zlého a tím i všech morálních zákonů, proto se nesnaží o dobro (ve smyslu sám být dobrý pro vysoké mínění o sobě, sám být pro sebe čistý), ale více se snaží udržet dynamickou rovnováhu mezi dobrem a zlem.

Čuang- c' se vyjadřuje velmi jasně: „Výroky jako neměli bychom následovat a ctít jen správné a nemít vůbec nic společného s nesprávným? Neměli bychom následovat a ctít jen těch, kteří zajišťují dobrou vládu a nemít nic společného s těmi, kteří dělají nepořádek? Ukazují, že neznáme zákony Nebe a Země, ani různé vlastnosti věcí. Je to jako bychom následovali a ctíli Nebe a nebrali přitom v úvahu Zemi; je to jako bychom následovali a ctíli jen jang a nebrali přitom v úvahu jin. Je jasné, že takovým směrem není možné se ubírat.“

Je úžasné, že ve stejné době, kdy svoje poznání hlásal Lao-c' a jeho žáci, i v antickém Řecku hlásal velmi podobné učení filozof, jehož poselství se nám zachovalo jen ve zlomcích. Tímto řeckým taoistou byl Herakleitos z Efezu. Tak jako Lao-c' zdůrazňoval nepřetržitou změnu, což vyjadřuje jeho výrok „všechno plyne“, ale rovněž cykličnost všech změn. Světový řád přirovnával k věčnému ohni, který se pravidelně vzněcuje a vyhasíná. Tento obraz se skutečně velmi podobá čínské představě Tao, projevující se v cyklickém tanci jinu a jangu.

Představa změny jako dynamické souhry protikladů přivedla Herakleita, stejně jako Lao-c', k objevu, že veškeré protiklady jsou polární a proto sjednocené. „Cesta nahoru a dolů“ to je jedno a to samé, pravil Herakleitos, a „Bůh je den a noc, zima i léto, válka a mír, dostatek i nouze“. Podobně jako taoisti, každý pár protikladů chápal jako jednotu a dobře si byl vědom relativnosti všech takových představ. Herakleitova slova: „Studené věci se ohřívají, teplé ochlazují, vlhko se vysušuje, vyschlé se zvlhčuje“, nám silně připomínají slova Lao-c'.

Walt Whitman:

VELIKOST DUŠE

Ohlížím se kolem a nenacházím ve vesmíru jediné věci,
která by neměla vztah k DUŠI.

Kdokoli jsi, on či ona – ty jsi DUŠE,
pro kterou je Země tím, čím je –
pro kterou slunce a měsíc svítí.

Smysl bytí a celé přírody směřuje k tobě.

Ty jsi minulostí, přítomností i budoucností,
ty jsi nesmrtelností.

Duše má, buď klidná při pohledu na miliony vesmírů.

Větší jsi všech sluncí, DUŠE má,
a delší Tvoje cesta.

Čím je vesmír, ne-li cestou,
po které DUŠE putuje.
Nikdo jiný nemůže tou cestou putovat za tebe.
Země zůstává rozervána jen pro toho,
kdo sám v sobě je rozerván.

Od této chvíle se uvolňuji
od domnělých překážek a hranic...
od této chvíle přivolávám štěstí...

Vdechuji nekonečnost...
Jsem větší než jsem mohl věřit...
Vesele vypluji na moře života
s písničkou v duši,
s písničkou o Bohu.

OBRAZ

DUŠE

Nemám v úmyslu pět nějaké ódy na úžasnou krásu a dokonalost duše. Vyprávět něco o barvách, tvarech či boží jiskře, co si stejně nemůže obyčejný smrtelník nijak ověřit, ale chci se zaměřit na projevy, které jsou patrné ve hmotném světě, protože tam se setkáváme sami se sebou, s tím co jsme někdy vypustili a co se k nám vrací zákonitě zpět.

Nemám v úmyslu učinit ani nějaké úžasné a senzační odhalení, protože velmi dobře vím, že jakýkoli duchovní pokrok a růst jedince je věcí jeho důsledné a trvalé mravenčí práce na „území“ vlastní mysli. Nestačí o věcech krásně diskutovat, jak často používá bratr Houser – „mluvením se rýže neuvaří“. Je zbytečné čekat na nějakou mimořádnou osobnost, čekat na druhý příchod Ježíše nebo Buddha. To, co stojí před člověkem, nemůže za něj udělat někdo jiný, byť by to byl sebevětší guru.

Jóga nabízí dobré a věky prověřené postupy pro každého. Jestliže někdo nedokáže využít toho, co je nabízeno jedním systémem, těžko toho využije u systému jiného. Je-li člověk přelétavý a roztěkaný, nemá šanci něco nalézt tu, ani tam, ani jinde, byť by to byl i směr seabemódnější a nejpropagovanější. Je to obdobné jakoby někdo začal na pozemku kopat studnu v jednom koutu a po chvílce přeběhl do jiného místa s ničím nepodloženou představou, že tam to kopání bude snadnější. Duchovní růst je totiž vždy podložen vlastní prací, ani zde nelétají pečení holubi sami od sebe. A nemůže to být ani otázka nějakého daru, i když by se to mnoha lidem nesmírně zamlouvalo.

Takže prvá věc, se kterou se potkáváme, kterou si musíme přiznat a něco s ní provést, je vlastní lenost a pohodlnost. Možná jsou metody a cesty člověku bližší, ale rozhodně ne snazší! Je to patrné i v naší společnosti, neboť dost lidí dojde na zajímavou přednášku, ale málo už jich přijde do kurzu, kde je potřeba něco prakticky dělat. Jóga předkládá to, co je nutno zvládnout (alespoň do určité úrovně) v prvopočátku - jako jamu a nijamu. Pokud si někdo myslí, že je to zbytečné zdržování s nějakou etikou, a že zajímavější je rovnou přejít k manipulování s různými jemnými energiemi, pak se samozřejmě hluboce mýlí.

Já jsem se právě v Unitárii před lety setkal s ing. Elgerem, který jógu a meditaci předával jako metodiku a poctivou práci na sobě samém. Vždy zdůrazňoval nutnost očisty vlastní mysli, ačkoliv je to věc velmi nepopulární. Vymetení veškerého balastu. Zasahovat do života jiných bytostí se dá totiž různým způsobem – hrubou fyzickou silou, psychickým nátlakem, ale i jemnějšími způsoby. Ovšem ve všech případech se pak aktér setká s patřičnou karmickou odezvou. Etika je tu od toho, aby se člověk mohl předem vyhnout takovéto odezvě „na své vlastní kůži“.

Ing. Elger již není mnoho let mezi námi a já cítím potřebu předávat dalším zájemcům to, co jsem načerpal zejména právě od něho. Unitária vždycky zahrnovala různé proudy, které vedle sebe bez problémů koexistovaly a vždycky se přednášely texty různých filozofických a náboženských směrů – minimálně pro možnost porovnání a uvědomění si, že všechny nakonec míří jedním směrem, k jednomu cíli. Proto mě vždy zaráží něčí snahy o vydělování a nadřazování.

Člověk má během svého pobytu na této planetě využít co nejvíce času ke svému zlepšení, ne proto že to někdo nařizuje (Bůh), vyžaduje nebo doporučuje, ale proto, že je to především v jeho vlastním zájmu. Promítá se to totiž bezprostředně do kvality jeho života, utrpení i úspěchů, radosti i problémů. Vše souvisí se vším – okřídlené rčení, ale jak málo z nás má zcela jasno jak je pravdivé pro nás samé. Pak bychom si asi tolik nestýskali na to jak režim a okolí nám znesnadňuje život a jak nás všichni a všechno omezuje.

Pokud dokážeme toto přijmout, pak můžeme na svět, se všemi nedostatky a problémy, nahlížet jako na obraz naší duše. Pak se také možná budeme méně zdráhat uvědomovat si i to, že zavádíme ve svém nejbližším okolí právě to, co vyhovuje nejvíce obrazu naší duše – pořádek, řád, poctivost nebo obráceně nepořádek, lež a různé kličkování, které ospravedlňujeme slovy že je potřeba být diplomaty (aby nebylo možno nahlížet lehce do našeho ledví).

O obrazu duše, o našich duševních pochodech, o radosti, lásce nebo skrývané nenávisti něco napoví tělo, je-li zdravé, odolné a pružné či nemocné, něco napoví úprava zevnějšku, oblečení, držení těla, něco napoví i nejbližší okolí, pokoj, knihovnička, písmo, obydlí nebo pracoviště. Pořádkumilovnost větší či menší je i v naší duši a bude se promítat do všeho, co může dobrý pozorovatel objevit. V pěkném prostředí se asi budeme cítit lépe, hezké prostředí, oblečení, ..., se bude promítat i do povznesení duše a do zlepšení duševních procesů. Tvůrci japonských zahrad, tvůrci ikebany, básníci, malíři, architekti, hudebníci o tom jistě ví své. Alespoň někteří. Ocitli jsme se obloukem u feng-šuej, starobylého orientálního umění jak uspořádat své okolí nejen k nějakému dobrému pocitu, ale i k hmatatelnému působení na člověka – celého člověka, včetně té duše, o níž mnohdy nechceme raději vědět vůbec nic, kterou s oblibou zcela zanedbáváme.

Jeden cvičitel jógy zcela vážně mluví o tom, že když se dá do pořádku tělo cvičením ásán podle skutečně do detailů propracovaných postupů guru Bellúr K. S. Iyengara (současného indického hathajogína), že je samozřejmě zpětně ovlivňována a přetvářena i duše člověka a nastolen v ní potřebný řád. Nepochybuji, jen se domnívám, že je vhodnější a rychlejší postup, když se člověk dokáže podívat přímo na svou duševní stránku své existence, a zasahuje na této úrovni. Po několika větách jsem se dostal opět k meditaci jako nejvhodnější a nejpotřebnější lidské činnosti, aby se změnilo naše nazírání na sebe, na náš domov v tom nejužším i nejširším smyslu. Celá planeta je tím naším domovem a vše živé zde má své místo, ale pokud budeme vedeni obavami a strachem z toho co je kolem nás, pak jsme ještě nedosáhli ani procitnutí ani osvícení. Ještě jsme nedokázali opravdu odpustit, ještě jsme nedokázali všechno akceptovat, ještě jsme nedokázali nabídnout přátelství všem. Je potřeba znovu usedat k meditaci. Jen tak odhalíme něco dalšího, jen tak se změní náš pohled. Jen tak se promění i svět.

Josef Hepp

Miloš Mikota:

PROBLEMATIKA IDEOVÉHO ZAMĚŘENÍ DUCHOVNÍCH PROMLUV ČESKÝCH UNITÁŘŮ

V roce 1990, když jsem na krátkou dobu byl pověřen funkcí ústředního duchovního, byl jsem požádán, abych na shora uvedené téma promluvil.

Protože se domnívám, že toto téma je stále aktuální, a může se vztahovat nejen na duchovní promluvy, ale také na články v našich časopisech, které obce vydávají, chtěl bych připomenout hlavní myšlenky tehdejšího svého referátu.

Vycházím ze skutečnosti, že unitářství není něco nového, co by se náhle objevilo ve XX. století. není tedy sektou, ale má své hluboké kořeny v rozvíjející se reformaci 16. století. Unitářství, včetně svých předchůdců, kladlo hlavní důraz na čistý monoteismus a navazovalo na prvotní křesťanství Ježíšovské, jakož i na starší monoteistické důrazy starozidovských proroků, včetně Mojžíše, který si osvojil čistý monoteismus v Egyptě, kde tento byl v určité formě hlásán již reformním faraonem Amenofisem IV., který přijal jméno Akhnaton, což znamenalo, že je uctívatelem jednoho Boha Atona.

Toto je v kostce základna unitářské víry.

Jelikož se unitáři nacházejí také v Indii a v Japonsku i v jiných východních státech, je přirozené, že se setkávají s různými východními naukami a že k nim zaujímají určitý postoj, a jsouce otevření, přijímají z nich to, co je konstruktivní a co napomáhá lepšímu životu, co však neodporuje základním unitářským zásadám (jako je např. svoboda svědomí a přesvědčení, snášenlivost a tolerance, používání osvíceného rozumu, důraz na charakter a tvůrčí lásku a službu bližnímu) a samozřejmě co není v rozporu s teologickým monoteismem. (Nemůžeme tedy mluvit o mnoha bozích, ale o mnoha projevech jednoho Boha.)

Každý duchovní i kazatel by měl své názory jasně vysvětlit, jako to činil bratr dr. Karel Hašpl a říci: toto je moje stanovisko, přesvědčení a dospěl jsem k němu tak a tak, souhlasím s tím či oním, apod.

Pokud se týká speciálních oborů a zkušeností, přednášených našimi hosty, mělo by být ustáleným zvykem, že duchovní nebo ten, kdo shromáždění právě uvádí, hosta představí a uvede hostův obor, eventuálně jeho náboženskou příslušnost. V minulosti jsme měli např. hosta z americké Christian Science, z církve starokatolické, československé husitské, z Theosofické jednoty, z Joga klubu, a pod., aby posluchači věděli, že jeho názory se mohou od unitářských lišit.

Když už se zmiňuji o teologii, měl bych také říci několik slov o teologii unitářské, která může mít různé důrazy, jak jsme se přesvědčili při projevech našich hostů ze Sedmihradska, Maďarska, Anglie či USA i z jiných států.

Anglická teologie se kloní více k teologii liberálně křesťanské, v Holandsku, ve Švýcarsku a v USA jsou sbory jak svobodně křesťanské, tak i humanistické, ale v USA jsou nyní většinou kongregace unitářsko-univerzalistické. Před více než 30 lety došlo v USA ke sloučení dvou velkých církevních organizací: unitářů a univerzalistů. Slučovací proces, jak jsem se dověděl, trval téměř dvacet let, neboť šlo o sloučení majetku a vysokoškolských teologických učilišť. V USA došlo k posílení unitářsko-univerzalistické společnosti. U nás v ČR naopak, působením pana Strejčka, který přišel z Ameriky, došlo jeho působením k rozštěpení unitářské jednoty umělým rozdělováním unitářů na „přeregistrované“ a „nepřeregistrované“ a v zápětí na „unitáře“ a „univerzalisty“.

Zde je třeba vysvětlit, že američtí univerzalisté jsou méně univerzalističtí než američtí nebo čeští unitáři, vycházejí čistě z křesťanství a liší se od ostatních protestantských církví tím, že věří v „univerzální spásu“, tj. víra, že neexistuje „věčné peklo“ a že každý hříšník nakonec dojde spasení. Vývojem se mnozí američtí univerzalisté propracovali k víře

v reinkarnaci, protože věří, že jeden život nestačí k tomu, aby člověk mohl své hříchy napravit. Strejčkovský univerzalismus je něco zcela jiného. Je to přijímání všech možných náboženských směrů, myšlenek nacházejících se ve všech náboženstvích světa a ve všech duchovních naukách, včetně nauky pana O. Z. Hanische a jeho mazdaznanské léčebné kúry, o které se bratr dr. N. F. Čapek vyjadřoval velice skepticky a Hanische měl za podvodníka. Najdeme o tom záznam v časopise Cesty a cíle II, (140 a 158), který se zabývá tímto hnutím a jeho původcem. První článek cituje amerického spisovatele Uptonu Sinclaira, který odhaluje, že Hanisch sám se označuje za dr. Otomana z Adusht Hanishe, ač se ve skutečnosti jmenuje Otto Hanisch a prošel různými církvemi a sektami, „až se nakonec objevil v Chicagu jako perský mág“ a prodával svým dámským ctitelkám svou knížku „Vnitřní studie“. (Když jsem v roce 1940 ležel ve Vinohradské nemocnici, byl jsem na patnáctilůžkovém pokoji a seznámil jsem se tam s příslušníkem Hanischovy sekty a ten mi nechal přečíst i tuto tajnou knihu pouze pro členy mazdaznanu.) Sinclair se též zmínil i o tom, že Hanisch byl za „neslušné chování k mladým chlapcům“ ve vězení šest měsíců. Holedbal se také tím, že působením své nauky a mazdaznanské stravy si uchoval svěžest mládí i v sedmdesáti letech. Při soudním přelíčení se však ukázalo, že má pouze 35 let. (Sám jsem jej viděl v Praze, když vycházel z Umělecké besedy, kde jsem v důsledku karantény bydlel u svého strýce Václava Mikoty, tehdejšího ředitele Umělecké besedy. Viděl jsem Hanische v jeho orientálním oblečení, v dlouhé bílo-růžové říze, jak si nechává líbat ruce od svých ctitelk. Později seznámením se s článkem C a C, jsem zjistil, že měl tehdy pouze 37 let, ač jeho propagátoři hlásali, že má 75.)

Ve druhém redakčním článku čteme: „Nač se chlubit, že např. Hanisch je dvakrát tak starý než je opravdu.“ A jeho přívržencům říká: „Ukažte sami, tady v Praze, že jste vy omládli.“ (Zde musím poznamenat něco o té „stravě“ mazdaznanské. Jedna z mých tetiček, učitelka, se přihlásila k tomuto hnutí. Měli prý dokonce veselé písničky na známé české melodie. Ale ta strava jí nevyhovovala a tak z hnutí mazdaznanu vystoupila, jakož i mnozí další.) Dnes tuto stravu doporučuje pan ing. Doležal, ovšem s tím, že si ji sám v mnohém vylepšil. Nikoho neposuzujeme a neodsuzujeme pro to, jakou si vyvolil stravu, to je jeho osobní věc. Ale strava není náboženství. Lidi posuzujeme podle toho, jak dodržují svá náboženská přikázání, zda mluví pravdu nebo lžou. „Je povinností každého, kdo chápe smysl života, aby pomáhal“, napsal bratr dr. Čapek. A dodal: „Smyslem života je služba bližním, služba těm nejbližším.“ A to také bratr dr. Čapek dělal. Už tím, že oživil původní náboženství Malé stránky jednoty bratrské (neboli Kalencovo živé křesťanství, o kterém psala sestra rev. J. Plotěná v brněnském Poutníkově). Dodávám ještě, že Čapkovi bylo 21 let, když poslouchal v teologickém semináři v Hamburku významného teologa profesora Waltra Rauschenbusche. Ten jej přesvědčil o tom, že představitelé církví podávají docela jiného Ježíše, než jakým skutečně byl. Apoštol Pavel a po něm nejvíce němečtí reformátoři, Luter a Kalvín, jak vytrhli srdce z Ježíšova evangelia, totiž jeho učení o království božím a vložili tam nauku o Ježíšově obětné smrti na usmíření hříšců. Naše náboženství je jiné. Ono nám káže rozvíjet v sobě božskou jiskru a udělat něco pro ozdravení lidské společnosti. A začít vždy u těch nejbližších a těch nejpotřebnějších. Tak se díval náš zakladatel na spásu člověka a na uvádění pozitivního náboženství do života

(před více než sedmdesáti lety). A my bychom neměli dělat nic jiného, než naplňovat jeho odkaz v praktickém životě v naší náboženské společnosti českých unitářů.

K ZAMYŠLENÍ

Pluješ-li řekou Tao, nepluješ sám.

Nesrážej druhé svými vesly.

Pomoz jim, jestliže uvízli na mělčině
anebo hledají-li ten správný proud.

Pomůžeš-li jim, pomohou i oni tobě.

Tak ve vzájemné součinnosti
doplujete k Moři Poznání
a přiblížíte se Vesmírné Moudrosti.

Bez konce je Moře Poznání.

Jedna vlna Poznání vzniká – vrcholí – zaniká.

A další vlna za vlnou se rodí.

Nad nimi Maják střeží bludný kruh.

Tím majákem je Vesmírná Moudrost – Bůh!

Od neznámého autora

STŘÍPKY ZRCADLA PRAVDY

Když věčnost hodnotou nás všech je počáteční, pak, chtějme nebo ne, my musíme být věční!

Angelus Silesius – Cherubský poutník

Náboženství je let od sebe samého k sobě samému.

Plóťinos